

Nemzeti Kulturális Alap
Közgyűjtemények Kollégiuma
Budapest

Isaszegi Művelődési Ház és
Múzeumi Kiállítóhely
Isaszeg

Az Isaszegi Művelődési Ház telephelye,
a Múzeumi Kiállítóhely a projekt
megvalósulásának helyszíne

SZAKMAI BESZÁMOLÓ
a 2025. évi a 505111/05034 azonosító számú
NKA Közgyűjtemények Kollégiuma által kiírt pályázati projekt
megvalósulásáról

Az Isaszegi Művelődési Ház és Múzeumi Kiállítóhely (2117 Isaszeg, Dózsa Gy. u. 2.) pályázatot nyújtott be 2025. évben az NKA Közgyűjtemények Kollégiuma részére a telephelye a Múzeumi Kiállítóhely (2117 Isaszeg, Madách Imre u. 15.) megvalósuló restaurálási munka elvégzésére.

Nyertes pályázati cél:

**AZ ISASZEGI DALOSKÖR 100 ÉVES HÍMZETT ZÁSZLÓJÁNAK
RESTAURÁLÁSÁRA**

Az Isaszegi Művelődési Ház és Múzeumi Kiállítóhely a Múzeumok Kollégiuma 505111/05034 számú döntése alapján a fenti cél megvalósítására **700.000,-Ft** összegű vissza nem térítendő támogatásban részesült. **Ezúton is megköszönjük az NKA Közgyűjtemények Kollégiuma által nyújtott pályázati támogatást!**

Nemzeti
Kulturális
Alap

A Dalosköri zászló előlapja restaurálás előtti állapotban

*Isaszegen győzött a magyar kard,
Vigyük győzelemre a magyar dalt!*

*Szép magyar dal drága nyelvünk,
Hordjon szárnyán dalos lelkünk!*

E szép jelmondatokkal alakult meg 1922-ben, Isaszeg község egyik legismertebb társadalmi egyesülete az Isaszegi Daloskör. A Zászlószentelésre 1924-ben került sor. Zászlóanya Dr. Ripka Ferencné, akinek a férje isaszegi születésű volt és sokáig Budapest Székesfőváros főpolgármesteri tisztségét is betöltötte. Számos isaszegi civil egyesület mecénása is volt! Bizonyára a Daloskör gyönyörű szép zászlójának elkészítésének patronálója is lehetett. Fontos feladat volt számunkra, hogy a zászlót restaurálva megőrizhessük az utókor számára. Az állammegóvó munkákat Moór Anikó (Kistarcsa) textilrestaurátor művész végezte el nagy szakértelemmel.

Az Isaszegi Daloskör zászlója a Falumúzeum féltve őrzött „kincsei” közé tartozik. Leltári száma: T.2019.1.76.1.

A zászló teljes restaurálási költsége 940.000,-Ft volt, mivel az igényelt támogatás teljes összegét nem kaptuk meg jelen pályázaton, ezért azt nem kiegészítette 240.000,-tal a múzeum fenntartója az Isaszegi Művelődési Ház és Múzeumi Kiállítóhely. Ezúton is megköszönjük Szilasi Balázs igazgató úr támogatását!

Rövid bevezetőnk után ismerkedjünk meg röviden a Daloskör történetével, hiszen ez összefügg - az NKA pályázatából – most restaurált zászló történetével is.

Több mint 100 évvel ezelőtt 1922-ben alakult meg az Isaszegi Daloskör és sajnos 52 éve annak, hogy 1974. december 20-án megszűnt.

Az 1917-18-as években karpaszományos katonák kiképzése zajlott Isaszegen a nyári hónapokban. A katonák az Öreg-iskolában voltak elszállásolva és a közeli erdő mellé vonultak ki énekszóval gyakorlatozni. Ez a terület mára már teljesen beépült. A gyakorlat végeztével szintén nótaszó kíséretében vonultak vissza a szálláshelyükre. Parancsnokuk Rác Jenő főhadnagy volt, aki annyira megszerette a falut, hogy mivel tanítói képesítése is volt a településen maradt. Ő foglalkozott először még kis létszámú énekkarral.

Hivatalosan 1922-ben alakult meg a dalárda dr. Sáska László községi orvos kezdeményezésére, aki nagy zenebarát hírében állt. Elnöke Haás Géza vegyeskereskedő volt. Alapító tagjai többek között Valachi Dezső, Sztah János, Perger István, Barcsa Mihály, Karton János, Karton Rezső, Besztercei János, Fazekas Gyula, Polényi Vilmos, Cseri János voltak. 1922-ben Fülöp Elek karmester tanította a Dalárda tagjait. Az énekpróbák az Öregiskola egyik tantermében zajlottak petróleumlámpa világítása mellett.

Isaszeg Daloskör a Gödöllő járási dalostalálkozón. arany éremmel kitüntetett, I. helyezést ért e (1926.). Balról a harmadik (ülő sor) Dr. Ripka Ferenc.

*A második daloskőri jelvény 1927-től.
Felirata: Isaszegi
Daloskör 1922.
Adományozta Besztercei
(Belicskai) János
alapító tag.*

Az 1924. november 30-án, az állami iskola termében megtartott alakuló közgyűlésen fogadták el a Magyar Dalosszövetség központilag előnyomott alapszabályát, majd megválasztották a tisztkart. Elnöke dr. Sáska László, ügyvezető alelnök Sztach János tisztviseelő, titkár Szeghő Andor tanító lett. A huszonnégy tagot számláló kör főleg iparosokból verbuválódott, de tagjai között néhány tisztviseelő, MÁV-alkalmazott és három feleség is szerepelt. A daloskör elnöke 1930-ban Sztach János volt

A Daloskör, hogy folyamatosan működni tudjon már akkor is anyagi gondokkal küzdött. Megoldást jelentett, hogy csatlakozott az akkor elég jól működő II. Rákóczi Ferenc Körhöz. Komoly műsoros esteket rendeztek és ennek bevételeiből tudták pl. a karmestert fizetni. 1925-ben új karnagy került a Daloskörhöz Satinger Alfréd személyében, aki az akkori idők legjobb karmestere volt. Rákosligetről járt ki Isaszegre az énekkari próbákra. Az ő ideje alatt

kezdt az énekkar virágozni, fejlődni bizonyítják ezt az elért sikerek. Ennek ékes bizonyítéka, hogy az 1926-os járási dalosversenyen Gödöllőn első díjat, arany érmet nyertek az Isaszegi Daloskör tagjai.

1927-ben zászlószentelési ünnepséget rendeztek. Egy nagyon drága, de gyönyörű aranyhímzéses zászlót vásároltak-e célra, melyet múzeumunk féltve őriz. Sajnos az eltelt több mint 100 év nagyon megtépázta, restaurálása indokolt. Zászlóanyának az isaszegi születésű Dr. Ripka Ferenc (1871-1944) Budapest Székesfőváros főpolgármesterének kedves feleségét, Dr. Ripka Ferencné sz. Lipcsey Ludovika (1876-1953) úrasszonyt kérték fel, aki nagyobb összeggel járult a zászló elkészítéséhez. Azért, hogy a Daloskör a kiadásokat csökkenteni tudja zászlószöveget készíttetett név bevésésekkel, és azt az ünnepély alkalmával fakalapáccsal a zászlórúdba verték. Kik is voltak ezek az önzetlen adakozók? Elsősorban helyi kisiparosok, parasztok, munkások és a társadalmi egyesületek tagjai, akik a magyar dalt szerették.

Zászlószalag, amelyet 1927-ben Dr. Ripka Ferencné zászlóanya adományozott, aki a gyönyörű zászló elkészítésének költségéhez is hozzájárult. Leltári száma: T.2019.1.76.2. A zászlószalag restaurálásra vár.

Hogy működésüket biztosítani tudják „műkedvelő társaságot” hoztak létre. Sok színdarabot játszottak, többek között megemlíthetjük a következőket; Juhász legény, Molnár és gyermeke, Mesék az írógépről, Vén gazember, A bor, a János vitéz, Iglói diákok, Nótás kapitány, Tatárjárás, Marica grófnő, stb. Ezeknek az előadásoknak nagy sikere volt. János vitézről e gyönyörű daljátékról engedjék meg, hogy egy kicsit részletesebben is szóljunk. Másfél havi próba után hétszer adták elő a műkedvelők a Gyarmati vendéglő-színháztermében, a volt Rózsa Presszóban, amely ma már nem létezik. Merényi József alakította a címszereplő János vitézt, Iluskát Zombori Mariska, a Francia királykisasszonyt – Orbai Olga, a francia királyt Löwi Illés, Bagót – Pásztor Kálmán alakította. A Kör tagjai Budapestre jártak énekpróbákra, a MÁV szimfonikus zenekarhoz. A zenekar 20 tagja kísérte a daljátékot, Berki Sándor vezényletével. A dalbetéteket négy szólamban énekelték a statiszták. Külön színpalakat, függönyöket vásárolt a Daloskör az előadásokhoz. Mind ahányszor, amikor előadták a színdarabot óriási sikert arattak, amelyre az isaszegiek sokáig emlékeztek. Sok ehhez hasonló népszerű színelőadást rendeztek, de a bevétel sok esetben éppen, hogy csak fedezni tudta a kiadásokat. Előfordult olyan eset is amikor Seres László karmester látva a dalosok részéről a nagy akaratot, és értékelte a kórus jó működését sokszor díjazás nélkül, vagy hitelbe tanította énekre a Kör tagjait. De az anyagi nehézség soha nem vette el a dalosok kedvét. Az erkölcsi sikerek, a kulturált szórakozás adott éltető erőt a további működéshez.

Az 1960 – 1970-as évek sok szép sikerei Tibold Géza karnagy nevéhez fűződnek. A Kórus eredményesen szerepelt a különböző járási, megyei versenyeken Vácon, Cegléden, Vácszentlászlón, ahol „Aranykoszorús”-Díjat nyertek.

Az 1972. szeptember 24-én tartott nagy sikerű 50 éves jubileumi ünnepély után az énekkar működése sajnos visszaesett. E miatt Tibold Géza karnagy kénytelen volt benyújtani lemondását. Ezzel a település kulturális életében jelentős szerepet betöltő Isaszegi Férfikórus (Dalárda) működését felfüggesztette, illetve beszüntette 1974. december 20-án.

Forrás: <https://muzeum.isaszeg.hu/2022/12/19/szaz-evvel-ezelott-alakult-meg-az-isaszegi-daloskor/> Isaszegi Múzeum Adattára: 77.467.1.

Megvalósítás értékelése

Az NKA Közgyűjtemények Kollégiuma pályázati támogatásából sikeresen megvalósult, a helytörténet számára kiemelkedően fontos Isaszegi Daloskör (1924.) zászlójának restaurálása. A műtárgyvédelmi munkákat Moór Anikó (Kistarcsa) restaurátorművész végezte el. Sikert az állományvédelmi munkákkal a zászlót megmenteni az utókor számára. Nem hagytuk, hogy állapota tovább romolva, még többbe kerüljön a megmentése. Az állandó kiállításban véglegesen csak a szükséges speciális fekvő zászlóvitrin elkészítése után helyezhető el, melynek költsége jelenleg nem áll rendelkezésre, időszakosan viszont kiállítható. Ideiglenes bemutatását június hónapban (2 hét, állandó kiállításban) és október hónapban a Múzeumok Őszi Fesztiválja keretében tervezzük. Tárolásához szükséges helyet az Adattár-Könyvtár helyiségben alakítottuk ki. Moór Anikó restaurátorművész által készített speciális műtárgybarát tartó szerkezet segítségével, mellyel a műtárgy könnyen mozgatható is. A restaurált zászló bemutatását a nagyközönség számára 2026. aug. 14-én Isaszeg Város Napján tervezzük. Az NKA Közgyűjtemények Kollégiuma jelen pályázati támogatása hosszú távon hozzá járul az Isaszegi Múzeumi Kiállítóhely - állandó kiállításában bemutatott és a raktárakban őrzött - műtárgyállomány megőrzéséhez.

Tisztelt Bíráló Bizottság!

Jelen beszámoló másodpéldánya a Múzeumi Kiállítóhely (Falumúzeum) honlapján <http://muzeum.isaszeg.hu> a „Múzeumi beszámolók” menüpont alatt <https://muzeum.isaszeg.hu/eves-muzeumi-beszamolok/> és az NKA szerződésében foglaltaknak megfelelően, a Hungaricana Közgyűjteményi Portálra is elhelyezésre, feltöltésre került <https://www.hungaricana.hu/hu/nka-palyazati-beszamolo-feltoltese/>

Az NKA Múzeumok Kollégiuma vissza nem térítendő 700.000,-Ft pályázati támogatását ezúton is megköszönjük!

A fentiekben részletezett beszámoló alapján kérjük az Isaszegi Művelődési Ház és Múzeumi Kiállítóhely Szakmai Beszámolójának elfogadását!

Hivatalosan igazoljuk, hogy az NKA Közgyűjtemények Kollégiuma 505111/05034 azonosító számú pályázatán kapott támogatást a pályázati célnak megfelelően használtuk fel.

PH.

Szmolicza József
gyűjteménykezelő

Fotó dokumentáció I.

Az Isaszegi Daloskör zászlója restaurálás előtti állapot

A zászló előlapja

A zászló hátlapja

Az Isaszegi Daloskör zászlóját 1967-től őrzi muzeális intézményünk. Az eltelt több mint 100 év igen megviselte a zászló anyagát, (fém) hímzését, szennyeződések, szakadások, napsugárzásnak kitéve színvesztés, fakulások láthatók a képeken is, melyek külön-külön is indokoltta tették restaurátor szakember beavatkozását, az eredeti állapot helyreállítását.

Fotó dokumentáció II.

Az Isaszegi Daloskör zászlója restaurálás után
A műtárgyvédelmi munkákat Moór Anikó textilrestaurátor művész végezte.
/Bemutatóját 2026. augusztus 15-én Isaszeg Városházán tervezzük./

A címer aranyszálas, a babérkoszorú
ezüstszálas hímzéssel készült

A restaurált zászló előlapja

A restaurált zászló hátlapja

Zászló bojt

A restaurált zászló széle a bronz rojtokkal

Fotó dokumentáció III.

Speciális tároló szerkezet restaurált Daloskör zászlójának ideiglenes bemutatásához, tárolásához. Kialakítása műtárgybarát polietilén lemez (Ethafoam v Isofoam), amely két részből áll. Az alsó rész 3 cm, a felső 2 cm vastag. A lemezre egy pamutvásznat helyeztünk erre került a zászló, majd betakartuk szintén pamutvászonnal és erre került a 2 cm-es polietilén lemez.

A biztonságos mozgatás érdekében speciális műanyag szorítókat (6 db) alkalmazunk és min. két fő végezheti azt el.

A réztövezet bojt részére sülylesztett kialakítás, a biztonságosabb tárolás érdekében.

RESTAURÁLÁSI DOKUMENTÁCIÓ

az NKA Közgyűjtemények Kollégiuma 505111/245 altéma kódszámú pályázatához

Ajánlattevő neve: Moór Anikó e.v., okleveles restaurátorművész
Oklevél sorszáma: 83/2018
Székhely: 2143 Kistarcsa, Késmárki u. 58.
Adószám: 55594048-1-33
Nyilvántartási szám: 54300709

A műtárgy megnevezése: Zászló, az Isaszegi Daloskör kétoldalas, hímzett zászlaja

Tulajdonos: Isaszegi Művelődési Ház és Múzeumi Kiállítóhely, 2117 Isaszeg, Dózsa Gy. u. 2.

Őrzés helye: Múzeumi Kiállítóhely, 2117 Isaszeg, Madách Imre u. 15.

Leltári száma: 2019.1.76.1.

Származás kora: 1924

Méret (rojtokkal): Hosszúság: 160 cm

Szélesség: 115 cm

Az Isaszegi Daloskör zászlójának két oldala restaurálás előtt

Történeti háttér

Jelentős zászlókészítő és képiró céhek alakultak és működtek a 17-18. században Magyarország és Erdély területén (a zászlófestőket nevezték képiróknak). A 18. században pedig már a nemesek temetésein is megjelentek a festett, családi címeres zászlók. Széles körben elterjedt a festett, hímzett zászlók használata, nem csupán a főúri, nemesi udvarokban, hanem a városi polgárság körében is. Készültek megyei, városi zászlók, templomi, egyházi zászlók, egyesületek, társaságok zászlai, céhzászlók, hajózászlók, kereskedelmi zászlók és ún. díszzászlók számos változatban. (Mátéfy Györk: Zászlók, konzerválásuk és restaurálásuk c. tanulmány) A magyar vexillológiában (zászlótudományban) és katonai hagyományokban rendkívül fontos szerepe van az ún.

farkasfogas díszítménynek, mely körbe fut a zászlón. Különösen az 1848–49-es szabadságharc honvéd- és nemzetőrzászlói, valamint a történelmi csapatzászlók alapeleme volt. Leggyakrabban fehér alapú zászlókon alkalmazták, ahol a váltakozó piros és zöld háromszögek a fehér háttérrel együtt adták ki a magyar nemzeti színeket. Általában a zászlólap három szabadon lobogó szélén fut körbe, míg a zászlórúd felőli oldalon (ahol a rögzítés található) elmarad.

A tárgy állapota restaurálás előtt

A zászló két oldala különálló lapokból került összevarrásra. Az „Isaszegi Daloskör 1924” feliratú oldal alapja vajszínű damasztszövet. Széleit vörös és halványzöld színű háromszög formák, ún. farkasfogak díszítik. A felirat, a címer és a koszorú fémfonalas domború hímzéssel készült. Az alapszövet rendkívül rossz állapotú volt, teljes felületen porszenyezett, helyenként foltosan szennyezett, nagy felületen szakadt és hiányos volt. A fémfonalas hímzés jó megtartású, de korrodált volt. A másik, lantot ábrázoló oldal mára már erősen kifakult világoskék damasztszövetből készült. Rajta fémfonalas domború hímzéssel készült felirat, koszorú és lant található. Széleit fehér színű farkasfogak díszítik. Az alapszövet jó megtartású, de teljes felületen porszenyezett, helyenként foltosan szennyezett volt, valamint foszlott. A fémfonalak korrodálódtak, a varrocérnák lebegtek. A két réteg között elhelyezkedő fehér vászonszövet gyűrött és rendkívül szennyezett volt. A zászló három oldalát díszítő fémfonalas rojtozat korrodált, deformálódott és több szakaszon hiányos volt. A zászlón lévő két fémfonalas bojt különböző fémszálaik korrodálódtak, összekuszálódtak, deformálódtak és hiányos állapotban voltak.

A zászló fehér damasztszövet oldalának részletei, sérülései

A zászló világoskék damasztövet oldalának részletei, sérülései

Gyűrődések és hasadások a zászlón

A restaurálás menete

A restaurálás szükségességét a műtárgy meggyengült állapota indokolta. A restaurálás mértékét és munkafolyamatait a tulajdonos múzeummal egyeztetve határoztuk meg, melyet az előzetesen elkészített restaurálási terv tartalmaz. A műtárgy restaurálása során a minimális beavatkozás elvét tartottam szem előtt, hogy az eredeti készítéstechnikai nyomokat minél hitelesebben megőrizhessük. Az elvégzett beavatkozásokat a műtárgy állapotának stabilizálása és hosszútávú megőrzése indokolta.

A zászló bizonyos mértékű bontása elkerülhetetlen volt a tisztítás és a konzerválás kivitelezhetősége érdekében. A különböző alapanyagú, többrétegű textiltárgyak kezelése külön-külön végezhető el. A zászlóról először az utólagosan rákerült díszítmények, a 2 db bojt és a három oldalon körbefutó rojtozat került lebontásra. A csavaröltéssel rögzített rojtozat lebontásával a zászló két lapja is elvált egymástól három oldalon. A negyedik oldalt nem díszítette rojt. Itt 6 db fém karika biztosította a zászlórúdhoz való rögzítést. Mára a karikák korrodálódtak és erősen deformálódtak. Ezt az oldalt két sor gépi öltés rögzítette egymáshoz vörös színű cérnával.

A rojt lebontása

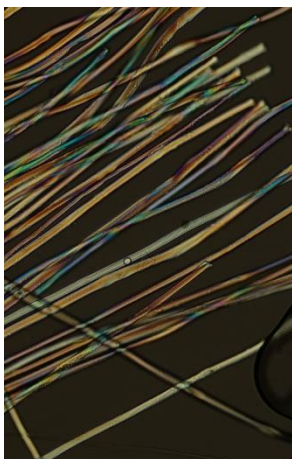

Gépi varrás a zászlón

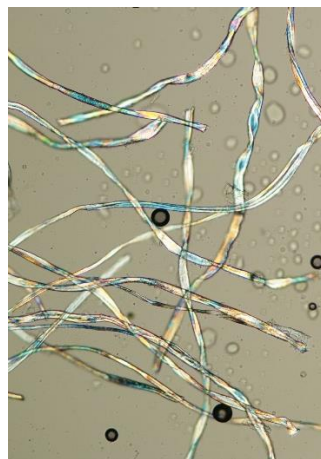

Fém karikák a zászló egyik rövidebb oldalán

Az alapanyag meghatározásához a szövetekből 2-3 mm szálmintát vettem a lebegő fonalakból, majd polarizációs mikroszkóppal vizsgáltam. Megállapítható volt, hogy a bélésszövet tiszta pamut, mivel a szálak a selyemre jellemző csavarodottságot mutattak. A kék és a vajsínű damasztiszövetek láncfonala selyem, azonban a vetülékfonaluk pamut, melyet félselyem szövetnek nevezünk. A selyem mikroszkópi képe sima. A hímzőfonalak mikroszkópi képe a műszálakra jellemző hosszirányú csíkozottságot mutattak.

Selyem

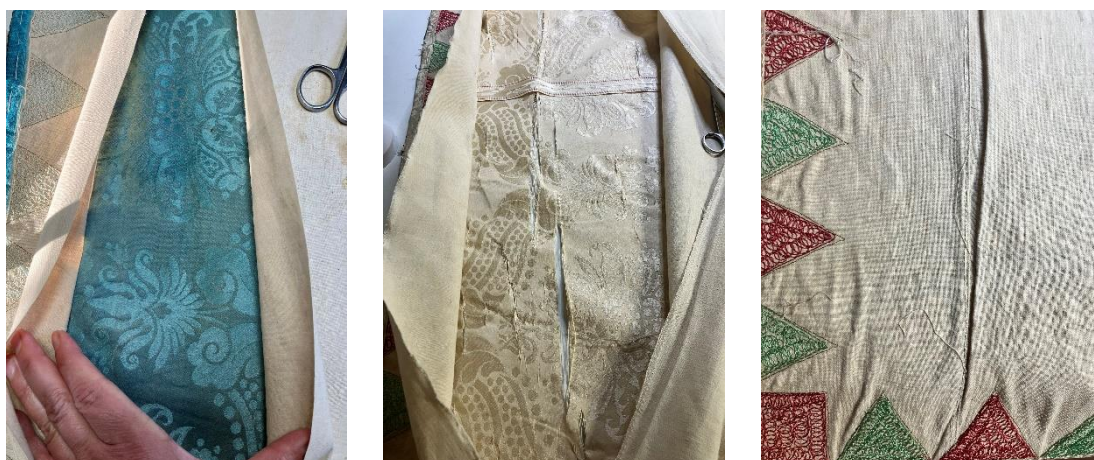

Pamut

Műszál

A bontást követően a szövetek belső oldalán jól megfigyelhető volt eredeti színük. Mindkét damasztkszövetet teljes szövetszélességben használták fel a zászlóhoz, ezt a szövetszélek jelenléte bizonyította.

A damasztkszövetek és a farkasfog eredeti színe a bélésoldalon

Mindkét zászlólapot pamutvászon bélés borította. A bélés arra szolgált, hogy a finomabb, vékonyabb damasztkszöveteket megerősítse, hogy kellő alátámasztást biztosítsanak a súlyos fémfonalas hímzéseknek. A hímzések összefogták a két szövetet. A pamutszövet és a félselyem szövetek így nem voltak elválaszthatók, azokat a továbbiakban együtt kezeltem.

A két zászlólap erős szennyezettsége miatt szükségesnek tartottam a vizes kezelést, melyet nagyméretű lapos mosókádban végeztem el lágyvíz és 0,5 gramm/ liter felületaktív (zsírkohol szulfát) anyag használatával. A kezelés előtt színlevérzési próbákat végeztem a hímzőfonalakra. Sajnos több is eresztette a színét a vajszerű zászlólapon, ezért Ciklododekán benzines telített oldatával ecseteltem be valamennyi hímzett díszítmény szín- és fonákoldalát is. Ez a filmképző anyag bizonyos időre (körülbelül 24 órára) hidrofóbbá teszi a kezelt felületet, majd visszamaradás nélkül szublimál, a színeken nem változtat. A kék zászlólapon nem állt fenn a színlevérzés veszélye.

A zászló egyik oldala vizes tisztítás közben és a zászlóról leöntött szennyezett mosólé

A zászló vizes tisztítás után Ethafoam lapon kitűzve száradt. Vizesen jó eredménnyel korrigálhatók a korábbi deformációk, a szaladt, lebegő szálak a helyükre illeszthetők. A rozsdamentes rovartükkal való kitűzés elősegíti, hogy a beállított formában száradjon a textil és megelőzzük az esetleges nyúlást, zsugorodást, deformációt. Sajnos az elővigyázatosság és a levédés ellenére a koronán lévő pöttyök zöld színű fonálának sárga komponense száradás közben elindult és beszivárgott a világos alapszövetbe. Ezt a folyamatot gyors szárítással lehetett megállítani, de sajnos visszafordítani nem.

A zászló rovartükkal kitűzve

A sárga szín „levérése”

Száradást követően a szakadások és foszlások alátámasztását, varrókonzerválását végeztem el. A zászlólapok gyűrődését és ezen helyeken a szövet foszlását az okozta, hogy a pamut bélésszövet zsugorodás következtében a felselyem szöveten anyagtöbblet, így hullámok keletkeztek. A feltekerve tárolás mindezt begyűrte és erősen rögzítette is a hosszú évtizedek során. Ezen a gyűrődések egy része a vizes kezelés, kitűzve szárítás során kisimultak, majd idővel visszaugrottak a megszokott helyzetükbe. A felselyem szövet és a bélés közti méretkülönbség megszüntetése céljából a bélésszövetet egyes helyeken felvágtam, de nem távolítottam el, mivel fontos készítéstechnikai elemnek tartom. A pamut bélés a zászló hosszanti irányában nyúlt, itt anyagtöbblet, szélteben viszont zsugorodott, ahol anyagihiány alakult ki. Az anyagihiányos területekre pamut alátámasztó szövetet helyeztem be. A sérült felselyem szöveteket így nagyrészt az eredeti bélésszövethez, néhol pedig a behelyezett szövethez rögzítettem hernyóselyem szállal, görbetűvel, átfogó öltéseket alkalmazva.

A zászló legsérültebb, hiányos sarka restaurálás előtt és után

A fémfonalas rojtokat és bojtokat izopropil-alkohol és víz 70 %-os keverékével tisztítottam át, az összekuszálódott szálakat rendeztem.

A varrókonzerválás után a két zászlólapot újra összevarrtam a szélükön futó fémfonalas zsinór színéhez illeszkedő pamutcénnával. Végül a rojtokat és a bojtokat is visszavarrtam világosabb árnyalatú barna pamutcénnával. A deformált fémkarikák tisztítás után nem kerültek visszavarrásra, azok mellékletként megőrzésre kerülnek.

A restaurált zászló csak síkban tárolható, feltekerése nem javasolt, mert főleg a vajsínű szövet rendkívül érzékeny és törékeny. Valószínűleg ezt az oldalt érte nagyobb fényterhelés az évtizedek alatt. Mozgatása csak óvatosan végezhető.

Biztonságos szállítása, tárolása és mozgatása két polietilén hablemez között rögzítve történhet, melyen a bojtok számára bemélyítéssel alakítottam ki a helyet. A hablemez és a zászló közé mindkét oldalán színezetlen pamutszövet került. A megfelelő műtárgykörnyezetre a továbbiakban is nagyon ügyelni kell. A kiegyensúlyozott hőmérséklet (18-22 °C) és páratartalom (40-50 % RH) a műtárgy hosszútávú megőrzését szolgálja. Fénytől elzártan, pormentesen tárolandó. Kiállítás esetén UV mentes, maximum 50-60 Lux óra megvilágítás, éves szinten maximum 150.000 Lux fényterhelés érheti.

Budapest, 2026.05.31.

Moór Anikó e.v.

A zászló címeres oldala restaurálás után

A zászló lantot ábrázoló oldala restaurálás után